

BÖLÜM 11

KOLOREKTAL KANSERLİ HASTANIN OREM'İN ÖZ BAKIM EKSİKLİĞİ TEORİSİ'NE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI

Nurşen KULAKAÇ¹
Aylin AYDIN SAYILAN²

GİRİŞ

Kolorektal kanserler (KRK) son yıllarda insidans ve mortalite oranı giderek artan önemli bir kanser türüdür. Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (International Agency For Research On Cancer-IARC) (2019) verilerine göre, kolorektal kanserler, dünyada insidans sıralamasında %9,7 ile 3. sırada, mortalite sıralamasında %9.2 ile 2. sırada gelmektedir ⁽¹⁾. Kolorektal kanserler erkeklerde kadınlardan daha fazla görülmektedir ⁽¹⁾. KRK riski yaşla birlikte artar ve yeni KRK vakalarının yaklaşık % 90'ına 50 yaşından sonra tanı konmaktadır. Kolorektal kanser tarama programlarının ve tedavideki ilerlemelerin artmasıyla KRK insidansı azalmakta ve bu hastalığa sahip bireylerin yaşam süreleri de artmaktadır ⁽²⁾.

KOLOREKTAL KANSER ETİYOLOJİ VE PATOFİZYOLOJİ

KRK için risk faktörleri arasında kırmızı veya işlenmiş et, obezite (vücut kitle indeksi ≥ 30 kg / m²), sedanter yaşam, alkol ve sigara kullanımı, yetersiz meyve ve sebze alımı yer almaktadır. Ayrıca kalıtsal adenomatöz polipoz ve irritabl bağırsak sendromu öyküsü gibi genetik durumlar da, KRK için risk faktörüdür. KRK vakalarının yaklaşık üçte birinin ailesinde KRK öyküsü, %5-%10'unda genetik hastalıklar görülmektedir. Egzersiz, yeterli miktarda meyve, sebze ve tahıl içeren bir diyet ve non steroid anti inflamatuvar (NSAI) 'ların uzun süreli kullanımı KRK riskini azaltmaktadır. KRK'lerin yaklaşık %85'i ise adenomatöz poliplerden kaynaklanmaktadır ⁽³⁾.

¹ Öğr. Gör., Nurşen KULAKAÇ, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, nrsnklkc@gmail.com

² Dr. Öğretim üyesi, Aylin Aydın SAYILAN, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, aylinay_85@msn.com

KAYNAKÇA

1. IARC 2019. <https://training.iarc.fr/> (Erişim Tarihi: 10.07.2020)
2. Osborn KS, Wraa CE, Watson AB. Medical- Surgical Nursing. 2010 by Pearson Education, Inc., publishing as Pearson.
3. Hinkle JI, Cheever KH. Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing. 2018 by Wolters Kluwer Health.
4. Lewis SL, Dirksen SR, Heitkemper MM, Bucher L. Medical- Surgical Nursing. 2011 Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
5. B.K. Edwards, A.M. Noone, A.B. Mariotto, E.P. Simard, F.P. Boscoe, S.J. Henley, et al. Annual Report to the Nation on the status of cancer, 1975-2010, featuring prevalence of comorbidity and impact on survival among persons with lung, colorectal, breast, or prostate cancer. *Cancer*,2014;1290-1314.
6. Ang SG1, Chen HC, Siah RJ, He HG, Klainin-Yobas P. Stressors relating to patient psychological health following stoma surgery: an integrated literature review. *Oncol Nurs Forum*. 2013;40:587-94. doi: 10.1188/13.ONF.587-594.
7. Healthcare Quality Improvement Partnership . National Bowel Cancer Audit Reports: 2014 and 2015. HSCIC. Leeds, United Kingdom.
8. L.F. Melotti, Y.M. Bueno, G.V. Silveira, M.E.N. Silva, E. Fedoss. Characterization of patients with ostomy treated at a public municipal and regional reference center. *J Coloproctol*, 2013;33:70-74.
9. Cotrim H. Pereira G. Impact of colorectal cancer on patient and family: implications for care *Eur J Oncol Nurs*, 2008;12:217-226.
10. Knowles SR Wilson J Wilkinson A Connell WR Castle D Desmond P, et al. . Psychological well-being and quality of life in Crohn's disease patients with a stoma in Australia: a preliminary investigation. *J Wound Ostomy Continence Nurs*, 2013; 40 (6): 623-9. doi: 10.1097 / WON.0b013e3182a9a75b.
11. Ang SG1, Chen HC, Siah RJ, He HG, Klainin-Yobas P. Stressors relating to patient psychological health following stoma surgery: an integrated literature review. *Oncol Nurs Forum*, 2013;40(6):587-94. doi: 10.1188/13.ONF.587-594.
12. Cotrim H. Pereira G. Impact of colorectal cancer on patient and family: implications for care *Eur J Oncol Nurs*, 2008;12:217-226.
13. Simmons K.L. Smith J.A. Bobb K.A. Liles L.L. Adjustment to colostomy: stoma acceptance, stoma care self-efficacy and interpersonal relationships *J Adv Nurs*, 2007;60:627-635.
14. Liao C, Qin Y. Factors associated with stoma quality of life among stoma patients. 15. *International Journal of Nursing Sciences*. Volume 1, 2014;(2):196-201.
15. Ekim A, Manav G. Ocaçço AF. Ülkemizde Teori Temelli Hemşirelik Araştırmaları: Bir Gözden Geçirme. *DEUHYO ED*, 2012;5(4):157-161.
16. Liao C, Qin Y. Factors associated with stoma quality of life among stoma patients. 15. *International Journal of Nursing Sciences*, 2014,1:196-201.
17. Krouse R. Grant M. Ferrell B. Dean G. Nelson R. Chu D. Quality of life outcomes in 599 cancer and non-cancer patients with colostomies *J Surg Res*, 2007;138:79-87.
18. Sprangers M.A.G. Velde A.T. Aaronson N.K. Taal B.G. Quality of life following surgery for colorectal cancer: a literature review *Psychooncology*, 1993;2:247-259
19. Ross L. Abild-Nielsen A.G. Thomsen B.L. Karlsten R.V. Boesen E.H. Johansen C. Quality of life of Danish colorectal cancer patients with and without a stoma *Support Care Cancer*, 2007;505-513
20. MacDonald L.D. Anderson H.R. Stigma in patients with rectal cancer: a community study *J Epidemiol Community Health*, 1984 Aralık; 38 (4): 284-290. doi: 10.1136 / jech.38.4.284
21. Taylor SG, Renpenning K. Self-Care Science, Nursing Theory, And Evidence-Based Practice. 2011 Springer Publishing Company, 2011, New York.
22. Sampaio FAA, Aquino PSS, AraújoTL, Marli Galvão MTG. Nursing care to an ostomy patient:

- application of the Orem's theory. *Acta Paul Enferm* 2008;21(1):94-100.
23. Taylor SG, Dorothea E. Orem self-care deficit theory of nursing. In: Alligood MR, Marriner-Tomey A, editors. *Nursing theory utilisation and application*. London' Mosby; 2002; 41 – 63.
 24. Taylor C, Lopes de Azevedo-Gilbert R, Gabe S. Rehabilitation needs following stoma formation: a patient survey. *Br J Community Nurs*, 2012;17:102-107
 25. Kılıç E, Taycan O, Belli AK, Özmen M. Kalıcı ostomi ameliyatının beden algısı, benlik saygısı, eş uyumu ve cinsel işlevler üzerine etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2007;18:302-310.
 26. Gooszen A.W. Geelkerken R.H. Hermans J. Lagaay M.B. Gooszen H.G. Quality of life with a temporary stoma: ileostomy vs. colostomy *Dis Colon Rectum*, 2000;43:650-655.
 27. de Gouveia Santos V.L. Chaves E.C. Kimura M. Quality of life and coping of persons with temporary and permanent stomas *J Wound Ostomy Continence Nurs*, 2006;33:503-509.
 28. Mihalopoulos N.G. Trunnell E.P. Ball K. Moncur C. The psychologic impact of ostomy surgery on persons 50 years of age and older *J Wound Ostomy Continence Nurs*, 1994;21:149-155.
 29. Thomas C. Turner P. Madden F. Coping and the outcome of stoma surgery *J Psychosom Res*, 1988;32:457-467.
 30. deCampos K, BenitesBot LH, Petroianu A, Argento Rebelo P, Angela Alves Correia deSouza, Panhoca I, The impact of colostomy on the patient's life *Journal of Coloproctology*, 2017;37:205-210
 31. Follick M.J. Smith T.W. Turk D.C. Psychosocial adjustment following ostomy *Health Psychol*, 1984;3:505-517.
 32. Wade B.E. Colostomy patients: psychological adjustment at 10 weeks and 1 year after surgery in districts which employed stoma-care nurses and districts which did not *J Adv Nurs*, 1990;1297-1304.
 33. Krouse R.S. Grant M. Rawl S.M. Mohler M.J. Baldwin C.M. Coons S.J. et al. Coping and acceptance: the greatest challenge for veterans with intestinal stomas *J Psychosom Res*; 2009;66:227-233.